

SVENSK DEMOKRATI

100 år

JÄMSTÄLLDHET

Arbetsblad och bakgrundsmaterial

OM PROGRAMSERIEN

Svensk demokrati 100 år är en poddserie i åtta delar som berättar om avgörande händelser och människors kamp och livsöden under demokratins utveckling i Sverige. Med hjälp av personliga brev från arkiv och forskare kan vi se hur samhället och demokrati ständigt är i förändring. Mer har hänt de senaste 100 åren än vad man kanske kan tro...

Avsnittsförteckning

1. Rösträtt
2. Barn
3. Jämställdhet
4. HBTQ
5. Funktionsrätt
6. Minoritet
7. Folkrörelser
8. Yttrandefrihet

Avsnitten är 28,30 minuter långa.

Målgrupp och pedagogiskt syfte

Målgrupp: *Folkbildning – till exempel folkhögskola och studieförbund*

Ämne: *Samhällskunskap, historia*

Demokrati är ingen självklarhet, människor har jobbat för den – och behöver fortsätta att arbeta för den. Demokrati kan vi inte ta för givet, utan vi måste ständigt värna om och kämpa för den. Idag menar många att demokratin är hotad på olika sätt. Målet med serien är att stärka demokratin och öka förståelsen för hur den svenska demokratin vuxit fram och hur den är uppbyggd. Genom att förstå historien kommer vi också förstå vikten att värna den. Den här serien vill levandegöra historien genom människoporträtt som kan koppla ihop vår kunskap om historien till vår förståelse för demokratin idag.

Serien kan användas på olika sätt, både som ingång till vidare kunskap, som förståelse till demokrati och som diskussionunderlag för att tydliggöra studenternas/deltagarnas egen roll i ett demokratiskt samhälle.

Bakgrund

2021 är det 100 år sedan både kvinnor och män för första gången fick rösta i val till riksdagen. Under 2020 och 2021 genomför regeringen därför en nationell kraftsamling "Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati" för att säkerställa en levande och uthållig demokrati för framtiden. Detta ska bidra till ökad delaktighet, förankring och motståndskraft i demokratin.

Inom den organiserade folkbildningen pågår många initiativ för att uppmärksamma demokratiåret, bland annat genom projektet #vimåsteprata.

Folkhögskolor och studieförbund har en lång tradition av att stärka och utveckla svensk demokrati genom bildning, utbildning och delaktighet i samhällsutvecklingen.

Den här serien vill bidra med underlag till det arbetet.

JÄMSTÄLLDHET – ARBETSBLAD

Ord och begrepp

Ordlistan nedan innehåller centrala begrepp och betydelsebärande ord från avsnittet. Här är några förslag på hur ni kan arbeta med ordlistan.

- Gå igenom orden. Vilka är nya? Vad betyder de? Vad skulle de kunna betyda? Hur är ordet sammansatt? Vad är ordets ursprung?
- Ge orden ett passande sammanhang i meningar eller texter där ordet förekommer.
- Efter att ni lyssnat – reflektera över hur och i vilket sammanhang som orden användes.
- Sammanfatta avsnittet muntligt eller skriftligt med hjälp av orden.

Allmän rösträtt	Omyndigförklarad
Demokrati	Sexuell hälsa
Mänskliga rättigheter	RFSU
Feminism	Jämställdhet
Representation	Valbarhet

Frågor och uppgifter

1. Återberätta avsnittets handling kortfattat med egna ord. Lägg till egna reflektioner.
2. Välj ett citat ur avsnittet. Varför har du valt just det citatet?
3. Hur kommer det sig att kampen för rösträtt tog extra fart just när den gjorde? Vilka omvärldsfaktorer påverkade detta skeende?
4. Förutom rätten att rösta, vilka andra demokratiska och mänskliga rättigheter saknade kvinnor för 100 år sedan?
5. Hur var synen på de kvinnor som kämpade för kvinnors rätt att rösta? Vad kunde de kallas? Diskutera hur ordval kan påverka värderingar och normer. Jämför gärna med diskussionen om ordval i avsnittet *Funktionsrätt*.
6. Vad innebar det att bli ofrivilligt gravid i början av 30-talet?
7. I avsnittet säger genushistorikern Josefin Rönnbäck att det inte bara handlade om rösträtt för kvinnor, utan även om valbarhet och representation. Vad menade hon med det? Vad betyder dessa begrepp och hur hänger dessa ihop med demokratiska rättigheter?
8. Hur har jämställdheten utvecklats från 1920-talet fram till idag? Vilka exempel ges i avsnittet och vilka egna exempel kan du komma på?
9. Vilka rörelser har bidragit till att vi har fri abort i Sverige i dag?
10. Vilka utmaningar för jämställdhet i Sverige kvarstår idag? Vad sägs i avsnittet? Vad tycker du? Diskutera.
11. Lena Lennerhed, professor i idéhistoria vid Södertörns högskola, får i avsnittet frågan om hur synen på det mest privata – kroppen och sexualiteten – hänger ihop med demokratins utveckling? Vad svarar hon? Har du egna reflektioner?

12. Idag är abort förbjudet eller anses vara kontroversiellt i flera länder. Ta reda på mer om några länder där abort är eller är på väg att bli olagligt. Hur påverkar detta kvinnors mänskliga och demokratiska rättigheter?
13. Vilka var Elise Ottesen Jensen, Ellen Key och Gulli Petrini? Vad får du reda på om dem i avsnittet? Ta reda på mer om dem och deras arbete.
14. Hur hänger jämställdhet och mänskliga rättigheter ihop med demokrati? Diskutera.

Det här avsnittet passar bra att lyssna på och arbeta med tillsammans med avsnittet Rösträtt.

BAKGRUNDSMATERIAL

1. Brevet från Ester som blev ofrivilligt gravid finns i original i arbetarrörelsens arkiv. Citerat i “Ottar & kärleken” av Gunilla Thorgren.
2. Brevet från Ellen Key till Gulli Petrini kommer från arkivet Kvinnsam, Göteborgs universitet, i Christina Florins bok “Kvinnor får röst”.

Samtliga texter har bearbetats.

Medverkande:

Josefin Rönnbäck, historiker vid Luleå tekniska universitet

Lena Lennerhed, professor i idéhistoria vid Södertörns högskola

ANDRA PROGRAM OM DEMOKRATI FRÅN UR

UR har många program om demokrati. Här är ett urval som kan passa bra tillsammans med *Svensk demokrati 100 år*.

- Bildningsbyrån – Tänka mot strömmen
- Rösträtt för kvinnor 100 år
- Det goda landet
- Perspektiv på världen
- UR Samtiden – Demokrati och politiska val
- UR Samtiden – Politiskt deltagande
- UR Samtiden – Vi måste bry oss om demokrati
- UR Samtiden – Kvinnotrubbel – abort i Sverige förr och nu
- UR Samtiden – Läns museerna berättar: Gulli Petrini

Arbetsmaterialet är skrivet av UR:s pedagoger.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).